

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izšla vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam poslati, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katal. Slovenskega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petletnosti za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

Kaj gre ostalim po vojakih, ki so padli v vojni.

V Avstriji imamo zakon iz l. 1887., ki določa pokojnine za udove in otroke padlih vojakov. Ta zakon priznava pravico do pokojnine, če je vojak umrl v vojni ali pa zaradi vojne. Vseeno je, če je padel neposredno pred sovražnikom, ali pa, če je umrl za rano, ki jo je dobil v vojni, ali pa, če je nastala poškodba na drug način, samo, da jo je dobil v izvrševanju vojaške službe in brez lastne krivde, ali pa, če je bila smrt posledica na kakem službenem mestu ali v bolnišnici nalezene nalezljive bolezni, ali pa, če je bila smrt posledica mučnih vojnih opravil.

Pokojnine vdov.

Pokojnina je različne višine v prvih šestih mesecih po smrti in v naslednjem času. V prvih šestih mesecih je ravno tako visoka kakor vzdrževalnina, ki jo dobiva žena upoklicanca za časa vojne službe svojega moža; z drugimi besedami: šest mesecev se še po smrti plačuje vzdrževalnina, če jo je dobivala žena tudi že prej. Če pa ni dobivala žena prej vzdrževalnine, ker je imela sama svoj lastni zaslužek, potem more, četudi je zaslužek izgubila še-le po smrti svojega moža, tudi pozneje še prositi za vzdrževalnino in jo mora dobivati 6 mesecev po smrti svojega moža.

Vdovam, ki ne morejo zahtevati vzdrževalnine, se tako po smrti moža začne izplačevati vdovska pokojnina. One vdove, ki morajo dobivati šest mesecev po smrti svojega moža še vzdrževalnino, dobivajo vdovsko pokojnino po preteku teh šestih mesecev.

Vdovska pokojnina je zelo nizka in znaša na mesec za vdovo vojaka brez sarže 9 K, za vdovo poddesetnika 12 K, desetnika (korporala) 15 K, četovodje 18 K, narednika z dnevno plačo do 70 vin. — 22 K 50 vin., narednika z višjo dnevno plačo 30 K, kadeta ali nadčolnarja 37 K 50 vin.

Veljajo samo prave sarže. Če je bil kdo n. pr. samo titularni desetnik, sicer pa samo pešec ali nadomestni rezervnik, dobiva njegova vdova samo najnižjo pokojnino.

Dokler je vdova popolnoma nesposobna za zaslužek in obenem brez sredstev, dobiva k pokojnini dodatek 8 K mesečno.

Zneski, ki smo jih navedli v gornji razpredelnici, niso navedeni v zakonu. Pokojnine temelje namreč na dveh zakonih: na zakonu z dne 27. aprila 1887 in zakonu z dne 19. marca 1907. Starejši zakon določa kot letne pokojnine zneske 24, 32, 40, 48, 60, 80 in 100 goldinarjev, novi zakon pa zvišuje te pokojnine na poldrugokratne zneske, torej na 72, 96, 120, 144, 180, 240 in 300 kron letno. Ker pa velja ta zakon tudi za vdove dalje služočih vojakov, ki so umrli v mirnem času, pa hoče vdovam vojnih žrtev določiti višje pokojnine, je v paragrafu 24. starejšega zakona določeno: „Vdove oseb, za katere je dokazano, da so padle pred sovražnikom ali umrle za dobljenimi ranami ali zaradi mučnih vojnih poslov, dobivajo k normalni letni pokojnini še 50%ni dodatek“. Prišteje se torej treba zneskom 72, 96, 120, 144, 180, 240 in 300 kron še polovico in potem se dobe v zgornji razpredelnici navedeni mesečni zneski vdovskih pokojnin.

Popolnoma vseeno je, ali ima vdova kake druge dohodke ali ne. Dobivati mora pokojnino tudi tedaj, če je bogata. Če žena ni dobivala vzdrževalnine, se jej prične izplačevati pokojnina prvi dan meseca, v katerem je umrl njen mož ali ga je smatrala vojaška oblast za mrtvega.

Vdova pa nima pravice do pokojnine, če zadnji čas, preden je odšel mož pod orožje, ni živela skupaj z njim (tudi če ni bila sodno ločena). Če pa dokaže, da ni ona kriva, da je prenehala zakonska skupnost z možem, pa dobiva pokojnino.

Nadalje vdova ne dobi pokojnine, če so se možu pred smrtjo ali po smrti dokazale take obdolžitve, da bi on sam, ako ne bi bil umrl, kljub svoji invalidnosti ne dobival pokojnine, to se pravi, če bi se možu dokazalo, da je zagrešil težek zločin.

Če se vdova vnovič omoži, seveda izgubi pokojnino; kot odpravnino pa dobi 20mesečni znesek pokojnine.

Pokojnine sirot.

Za pokojnine sirot velja tudi, da se otrokom v prvih šestih mesecih po očetovi smrti plačuje nadaljna vzdrževalnina, če so le dobivali za časa vojne službe očetove ali če bi se razmere otrok izpremenile v toliko (morda, če bi jih mati ne mogla vzdrževati več), da bi se tudi po očetovi smrti moglo prositi za vzdrževalnino. Če pa otroci ne dobivajo vzdrževalnine, potem dobivajo sirotinsko pokojnino (vzgojnino) od prvega dne onega meseca, ki sledi očetovi smrti.

Dočim dobivajo vzdrževalnino tudi nezakonski otroci, dobivajo vzgojnino samo zakonski in posinovljeni otroci. Za nezakonske otroke je torej poskrbljeno samo prvih šest mesecev po očetovi smrti.

Vzgojnina znaša samo 4 K mesečno za vsakega otroka, dokler ima mati pravico do pokojnine. Če mati umre ali če ne dobiva pokojnine zaradi kakšnega drugega vzroka (omozitve), znaša vzgojnina 6 kron mesečno. Sarža umrlega očeta je za višino vzgojnine brezpomembna. Vzgojnina se plačuje za dečke do končnega 16., za deklice pa samo do končnega 14. leta. Za otroke, ki obiskujejo učne zavode, pa se more vzgojnina plačevati do konca šolskega obiska in tudi vse do končnega 24. leta. Če se očetu tudi po smrti dokaže kako težko hudodelstvo, preneha tudi sirotinska pokojnina.

Najvišje svote.

Zakon določa, da pokojnina vdove in otrok skupaj ne sme znašati več nego 45 kron mesečno. Če bi zaradi večjega števila otrok znašala več, dobiva vdova sicer celo vdovsko pokojnino, pokojnine otrok se pa skrajšajo. Ako bi torej vdova narednika, ki dobiva 30 kron pokojnine, imela 6 otrok, bi ne dobival vsak otrok po 4 K, temveč samo po 2 K 50 vin. mesečno. Kakor hitro pa en otrok nima več pravice do vzgojnine, pa dobe ostali otroci več.

Prav tako določa zakon, da morejo dobivati sirote, katerih mati ne dobiva pokojnine, vse skupaj le 30 K mesečno. Če je torej po vojaku ostalo 6 otrok, ne dobiva vsak otrok po 6 K, temveč le po 5 K. Kakor hitro pa se za enega otroka ne plačuje več pokojnine, dobe ostali več.

Kaj gre drugim svojem.

Dočim določa zakon o vzdrževalnini razun žene in otrok, vzdrževalnino tudi še staršem, bratom in sestram, tistu in tašči, nezakonski materi in nezakonskim otrokom vojakovim, ne dobivajo svoji po vojakovi smrti nikakšne pokojnine. Če so dobivali vzdrževalnino, se jim vzdrževalnina plačuje tudi še 6 mesecev po smrti, potem pa ugasne vsa pravica. — Dočim je v zakonu o vzdrževalnini poskrbljeno tudi za slučaj, če se vojak pogreša, manjka ta beseda v zakonih o pokojnini. Vojaške oblasti pa hočejo, kakor je razvidno iz nekega odloka, izenačiti pogrešane z mrtvimi: torej skozi 6 mesecev o ugotovitvi, da se vojak pogreša, vzdrževalnina, potem pokojnina. Če na se vojak zopet pojavi, ko se že izplačuje pokojnina (na primer iz ujetništva, od koder ni mogel pisat domov) se mora seveda, ker je vzdrževalnina višja od pokojnine, doplačati, kar se je izplačalo premalo.

Kje se je treba prijaviti.

Onim, ki dobivajo vzdrževalnino, ni treba javiti oblastim smrti vojaka, ali, da ga pogrešajo. Oblast se prepriča že sama, kadar pride čas, da je treba namesto večje vzdrževalnine plačevati manjšo pokojnino. Če pa vojakovi svoji ne dobivajo vzdrževalnine, potem naj prijavijo svoje zahteve pri občinskem uradu, in če tam ne izda nič, pri okrajnem glavarstvu.

„Kdor moliti prav ne zna, naj na vojsko se poda“

Nevestino darilo rešilo ženina gotove smrti.

Četovodja 47. pešpolka Iv. K., doma od Sv. A., v Slov. gor., piše iz bojišča svojemu prijatelju dne 25. novembra:

Dragi Jakob! Že dolgo sem nameraval Ti pisati, kako mi gre na bojnem polju. Se le danes, ko smo došli čez Karpate v ogrsko mesto E., sem prišel do prilike, da primem zopet pero v roko. Od 26. avgusta pa do danes sem bil skoro neprestano v ognju. Rad bi Ti podrobno opisal vse dogodke in

krvave boje, katere je doživel pešpolk štev. 47. A, kakor mogoče sam veš, ne smemo vsega izdati. Se le ko bo vojska končana, se bo razvozljala marsikatera tajnost o vojnih dogodkih, ko se bomo sešli mi stari prijatelji v domovini in si bomo pr. čaši vinčka pripovedovali zanimive dogodke. Le toliko Ti sedaj zaupam, da so že skoro vsi tisti moji vojni tovariši naše stotnije, ki smo skupaj odšli iz Maribora, mrtvi, ranjeni, bolni ali pa ujeti. Vendar nas je še precejšnje krdelec takih, ki smo vse vojne težave srečno prestali in že več stotin Rusov poslali na oni svet ali pa jih ujeli ter druge zopet napravili za boj nesposobne. Mi stari izgledamo, kakor puščavniki. Naši obrazi so zaraščenj, kakor jelšev grm, naša koža se po večini mnogo ne razlikuje od kože afrikanskih zamorcev. Kaj bi neki sedaj rekli moja ljuba mama, če bi me opazili. Prepričan sem, da bi si mislila, da je bil njih sin za časa vojske v družbi staroverskega Metuzalema. In kakšen obraz bi še le delala moja ljuba nevesta Trezika. Pisal pa sem ji že dvakrat, a ne dobim od nje nikakega odgovora. Ali se je mogoče v koga drugega zagledala? Pa to dvomim, ker vem, da je doma sedaj gotovo veliko pomanjkanje feist fantov. Povej Treziki, da se imam edino le njej in pa božji previdnosti zahvaliti, da sem še živ.

Kakor Ti je znano, sva bila s Treziko že 2-krat v cerkvi oklicana, a predno sva se mogla poročiti, me je cesar poklical nad Ruso, čes, pusti sedaj svoje Treziko in jaz Ti dam kot nevesto — puško. Trezika mi je za slovo dala molitveno knjigo „Življenja srečen pot“, ki so jo spisali nepozabni slovenski škof Anton Martin Slomšek. Ti sam veš, da jaz poprej nisem bil posebno pobožen človek. A moja nevesta me je tako prijazno prosila, naj vzamem molitvenik kot spomin na njo seboj na bojno polje, da ji nisem mogel odbiti prošnje. Ubogal sem jo in to je bila moja rešitev! Knjižico sem shranil v levi žep mojega telovnika in tako je knjižica čuvala moje srce. Ko smo dne 26. oktobra v Galiciji blizu Karpato bili v boju z Rusi, je prifrčala sovražna krogla, ter se zapičila naravnost v sredino molitvenika. Le predni del krogle je malo ranil moja prsa, a rana je bila prav malenkostna. Knjižica je zadržala sovražno kroglo tako srečno, da je ista izgubila svojo moč ter je običajna zapičena nekaj centimetrov nad mojim srcem. Rana mi je v enem tednu zacelila. Zdravniki mi je dal tako dober obliž, da sem se ves čas tudi kot ranjenec udeleževal najhujših bojev v prvi fronti. Povej tudi Treziki, da bom njej na veke hvaležen, da mi je podarila ono rešilno knjižico. A sedaj bom čisto drug človek. Tukaj v vojski pa sem prišel do trdnega prepričanja, da je nad nami res vsemogočni Bog, ki vodi našo usodo. „Kdor moliti prav ne zna, naj na vojsko se poda!“

Upam, da bo te vojske skoro že konec. Vas pa vse iskreno pozdravljam in ostajam do sv. denja Tvoj in Vas vseh stari prijatelj Ivan.

Slovenski Korošec v ruskem ujetništvu.

Gospa Tereza Linčnik v Celovcu je dobila od svojega moža, ki je služil pri 4. domobranskem polku, iz Barnaula, okraj Tomsk v Sibiriji, pismo, datirano z dne 26. oktobra 1914. Med drugim piše tudi to-le:

Sporočam Vam, da sem vojni ujetnik, in sicer v daljni Sibiriji. Ujeti smo bili že dne 31. avgusta in sicer ves sanitetni oddelek 1. bataljona ob enem z zdravniki in ranjenci vred. Ko so nas zajeli, smo morali s praznimi želodci po cele dni korakati, predno smo dobili kaj jedil. Potem smo se vozili 15 dni in 16 noči in nato še dve noči z ladjo, da smo dospeli do cilja v lepem Barnaulu. Med vožnjo smo dobivali vsak dan po 25 kopejk; gladu ravno nismo umrli, pa do sitga se tudi nismo najedli. Živeli smo in še živimo od čaja in kruha. Čaj dobivamo dvakrat na dan, zjutraj in zvečer, potem tri funte kruha in opoldne prazno juho, zelje, krompir in uku hano korenje in malo mesa. Čaj je brez ruma. Alkoholnih pijač še sploh nismo videli. Zima nam je prinesla snega in 18 stopinj mraza. Tukaj je nepriazno in je tudi zelo veliko bolnikov. Tudi jaz sem